

BOEKEN, CONFERENTIES EN MEDIA BOOKS, CONFERENCES AND MEDIA LIVRES, CONFERENCES ET MEDIA

JAN BOHETS, "DE DONKERE KANT VAN DE WERELD. ONTWIKKELING IN PERSPECTIEF."

Lannoo, Tielt, 1990, 134 p.

In dit werk treffen we een opeenvolging aan van termen die een achterhaalde lineair evolutionistische visie van de wereld weerspiegelen : lage productiviteit, stagnatie, armoede, afwezigheid van investeringsklimaat, ontwikkeling, calorieverbruik, welvaartsniveau, welvaartsgroei, vooruitgang, stadia van ontwikkeling, productiviteitsstijging, concurrentievermogen, levensstandaard, afhankelijkheid, welvaartsevolutie enz. De lijst is niet exhaustief! Al deze termen worden netjes gekoppeld aan een uitbundig gebruik (misbruik?) van cijfermateriaal en komen aan bod in vergelijkende economische analyses die de werkelijke toestand zouden moeten weergeven van de landen van de zgn. Derde Wereld...

Al is Bohets terecht van oordeel dat het moeilijk is de "prestaties" van de Derde Wereldlanden onderling te vergelijken, neemt hij toch dé maatstaf van de economen over, nl. de evolutie van het BNP per inwoner over een bepaalde periode! Dit zijn absurde criteria en wel om volgende redenen.

1. De overgrote meerderheid van de mensen in de Derde Wereld - inzonderheid Afrika - zit niet in het Westers economisch én monetair systeem, maar in een traditionele autarkische economie en leven meestal in een relatieve weelde. Hoe kan men trouwens het BNP berekenen van grote groepen mensen voor wie de Westerse economie totaal onbestaande is (ik denk o.m. aan de jagers-verzamelaars zoals pygmeeën in Centraal-Afrika, Bosjesmannen in Zuidelijk Afrika; veenomaden in Oost- en West-Afrika; migrerende landbouwvolken van de oerwouden enz.)?

2. Een groot gedeelte van de stedelijke bevolking (tot meer dan 70%) zit in de informele economische sector waarover natuurlijk geen betrouwbaar

cijfermateriaal voorhanden is. In vele gevallen stellen die mensen het ook redelijk goed, alle relatieve normen in acht genomen.

De auteur vermeldt ook het feit dat maar 10% van de ontwikkelingsprojecten tot een goed einde gebracht worden. 90% mislukt en blijkbaar stelt niemand zich de vraag waarom. Bohets is trouwens terecht van oordeel dat rekening moet gehouden worden met criteria zoals cultuur, maatschappij en religie (p.17) opdat een project zou slagen. Spijtig genoeg gaat hij hier niet verder op in. Nochtans moet het antwoord in de socio-culturele sector gezocht worden : projecten mislukken omdat de donors géén rekening houden met de culturele geaardheid van de volken van de Derde Wereld. De stimulus tot verandering - ik heb het niet over "ontwikkeling" - heeft vaak niets te maken met economie! Inderdaad, in het Westen vergeet men al te vaak dat de economie slechts één sfeer vormt van de vijf sferen waaruit een globale maatschappij bestaat. In het Noorden heeft zich een levensstijl ontwikkeld die aanstuurt op het opstapelen van bezittingen met de klemtoon op individualisme. Het pure materialisme lijkt het te halen, de economie is primerend of lijkt te primeren over alle andere cultuurfacetten. Dit is echter géén universeel verschijnsel en het is zeker niet het geval voor het Zuiden. Daar is vaak de economie van ondergeschikt belang, omdat de mensen meer waarde hechten aan goede sociale relaties, verwanten en religie.

We moeten eens en voorgoed afstappen van de holle slogan "Van de wereld een groter Westen maken" en het Westen niet steeds als universeel schoolvoorbeeld naar voor schuiven. Indien men dan toch aan "ontwikkeling in perspectief" wil doen, moeten we de woorden van Lao Tseu indachtig zijn :

*Ga naar de mensen
Leer van hen
Leef met hen
Begin met wat ze weten
Bouw met wat ze hebben*

Wie zich met deze problematiek inlaat, doet er goed aan volgende interessante werken te (her)lezen :

G.M. FOSTER, Traditional cultures and the impact of technological change, Harper & Row, New York, 1962.

L. MAIR, Anthropology and development, McMillan, 1984.

M. SAHLINS, Stone age economics, Aldine, Chicago, 1972.

T. VERHELST, Het recht anders te zijn, Unistad, 1986.

Bespreking door :

**Patrick WYMEERSCH
College voor Ontwikkelingslanden (RUCA)
Middelheimlaan 1
2020 Antwerpen.**